

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Управління витратами»

Рівень освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальності	071, 072, 075, 242
Загальний обсяг	4 кредити ЄКТС
Тривалість викладання	8 семестр, 15 чверть
Обсяг навчальних занять:	120 год.
у т.ч. аудиторні заняття	3 години на тиждень
лекції	1 година на тиждень
практичні	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає: Економічного аналізу і фінансів

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=921>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams - команда «Управління витратами»

Інформація про викладачів:

	Штефан Наталія Миколаївна, (лекції та практичні) доцент кафедри економічного аналізу і фінансів, кандидат технічних наук
	Персональна сторінка: https://eaf.nmu.org.ua/ua/pro_kaf/title_shtefan.php
	E-mail: shtefan.n.m@ nmu.one

1. Анотація до курсу

Освітня компонента «Управління витратами» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін, що пропонуються в рамках циклу фахової підготовки здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти. Вона спрямована на формування практичних фахових компетенцій щодо застосування сучасних прогресивних методів, технологій та інструментів управління витратами на підприємстві; питання прогнозування та поточного планування витрат; визначення витрат на стадіях життєвого циклу продукції; особливості практичного застосування сучасних методів управління витратами.

Цей курс побудовано на засадах студентоцентрованого підходу (Student-Centered Approach), який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – набути системи теоретичних знань про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень, методології проведення аналізу їх величини та підготовка фахівців такого рівня кваліфікації в галузі фінансово-аналітичної діяльності, який повною мірою забезпечуватиме вирішення аналітичних завдань, що стали предметом розгляду в межах вивчення даної дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Управління витратами»:

- набути знань щодо складу і характеристики витрат;
- навчитись аналізувати взаємозв'язок витрат, обсягу діяльності та прибутку;
- навчитись здійснювати аналіз, управління та контроль витрат підприємства;
- засвоїти бюджетне планування;
- навчитись визначати вплив постійних витрат на прибутковість діяльності підприємства;
- навчитись здійснювати формування витрат за місцями і центрами відповідальності;
- здійснювати контроль витрат у підтриманні режиму економії;
- обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері управління витрат та оцінювати їх ефективність з урахуванням законодавчих та етичних аспектів;
- напрацювати спроможність нести відповідальність за рішення (відповіді, стиль виконання завдань, оформлення тощо), прийняті під час виконання навчальних завдань.
- напрацювати звичку формувати власні професійні судження з урахуванням соціальних та етичних аспектів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні, а саме:

- здійснювати діагностику фінансового стану підприємства;
- володіти інноваційним інструментарієм діагностування фінансового стану та ймовірності банкрутства підприємств, розроблення його фінансової стратегії;
- застосовувати поглиблені знання в сфері управління витратами підприємств для прийняття рішень щодо прийняття варіанту подальшого розвитку підприємства;
- застосовувати набуті теоретичні знання з управління витратами та сучасні фінансові технології і програмні продукти для підвищення ефективності роботи підприємства;

- здійснювати інформаційний пошук та систематизацію наявної інформації щодо стану й розвитку зовнішнього середовища в діяльності підприємства;
- вміти відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для планування фінансової діяльності підприємства;
- обґрунтувати вибір методів управління витратами підприємства для прийняття рішень щодо підвищення рентабельності роботи підприємства;
- оцінювати ступінь складності завдань і достовірність отриманих результатів при управлінні витратами підприємства;
- вміти застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Лекції

1. Теоретичні основи управління витратами. Сутнісна характеристика витрат.

- 1.1. Економічна суть, значення і завдання управління витратами.
- 1.2. Поняття, склад і характеристика витрат. Класифікація витрат на виробництво. Поділ витрат стосовно прийняття управлінських рішень. Структура виробничих затрат підприємства і організації.
- 1.3. Закономірності та чинники формування витрат.
- 1.4. Функції витрат.

2. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

- 2.1. Сутність і передумови аналізу системи “витрати-обсяг-прибуток”.
- 2.2. Визначення маржинального прибутку в CVP-аналізі.
- 2.3. Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності. Вплив постійних витрат на прибутковість діяльності підприємства. Значення управління прибутком і факторами його формування. Аналіз чутливості прибутку.

3. Аналіз, управління та контроль витрат підприємства. Бюджетне планування.

- 3.1. Аналіз релевантної інформації при прийнятті управлінських рішень.
- 3.2. Поняття релевантної інформації. Аналіз альтернативних рішень. Оптимальне використання ресурсів за умов обмежень.
- 3.3. Система управління витратами.
- 3.4. Функціональний аспект системи управління витратами: нормування, планування, облік, аналіз витрат, стимулювання їх зниження.

4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності.

- 4.1. Поняття «місця витрат». Місця витрат і центри відповідальності. Ієрархічна структура місць витрат на підприємстві.
- 4.2. Центри відповідальності за витрати (центри витрат) і центри прибутку. Вимоги до організації центрів відповідальності.

5. Контроль витрат.

- 5.1. Облік і звітність як елементи контролю витрат.
- 5.2. Роль контролю витрат у підтриманні режиму економії. Методи контролю витрат. Стандарт-костінг і нормативний метод калькулювання. Стимулювання економії ресурсів.

Практичні заняття

1. Формування структури витрат на підприємстві та основні передумови управління ними
2. Класифікація витрат з метою управління та методи побудови функції витрат
3. Класифікація витрат з метою управління
4. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

5. Аналіз, управління та контроль витрат підприємства.

6. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності

7. Методи контролю витрат. Стандарт-костінг і нормативний метод калькулювання. Стимулювання економії ресурсів

Інформація для здобувачів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 6 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять; решту практичних завдань здобувач опановує самостійно. Здобувачі заочної форми навчання виконують передбачені навчальним планом індивідуальні завдання (контрольні роботи, практичні завдання, презентації, тестові завдання) та подають їх на кафедру на початку сесії, обов'язково до проведення контрольних заходів з дисципліни. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle. Форма контролю – залік.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: активований акаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office 365, застосунки Microsoft Office: Teams, Moodle, Zoom. інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point). Мультимедійне обладнання: проектор, ноутбук. Підключена аудиторія до Wi-Fi.

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається: з успішності за 2 контрольні роботи (максимально оцінюється у 48 балів: I контрольна робота – 22 бали; II контрольна робота – 26 балів); оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 12 занять по 2 бали, максимально здобувач може отримати 24 балів) та оцінок за виконання комплексного індивідуального розрахункового завдання - 28 балів з презентацією роботи, яка захищається на практичних заняттях.

Отримані бали за 2 контрольні роботи, практичні заняття та виконання індивідуального розрахункового завдання додаються.

Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання	Залік відбувається у письмовій формі, білети складаються з 10 задач/тестів. Відповідь за кожною задачею – 10 балів. Максимальна кількість балів за залік: 100
Практичні заняття	Дискусії, обговорення, де відпрацьовуються навички критичного мислення та аналізу, комплексного вирішення проблем оцінки вартості підприємства з використанням індивідуального та креативного підходу. Відбувається вирішення практичних ситуацій. Максимально оцінюються у 24 балів (12 занять × 2 бали/заняття).
	Кожен здобувач/ка повинен/на виконати комплексне індивідуальне розрахункове завдання з презентацією результатів дослідження, яку необхідно захистити на практичних заняттях. Максимально оцінюється в 28 балів (1 презентація × 28 балів).
Лекційні заняття	I контрольна робота максимально оцінюються у 22 бали. II контрольна робота максимально оцінюються у 26 балів

6.3 Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*:

Кожне практичне завдання оцінюється за рахунок вирішення ситуаційних завдань з використанням сучасного інформаційного та програмного забезпечення.

Максимальна кількість набраних балів за вирішення ситуаційних завдань – 2 бали.

Виконання практичних ситуаційних завдань – 2 бали.

6.3.2. Критерії оцінювання виконання *самостійного завдання*:

Максимально оцінюється в 36 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів з виконання комплексного індивідуального розрахункового завдання відбувається через захист презентацій на практичних заняттях, де:

30 -36 балів – студент/ка демонструє повне розуміння теми дослідження. Всі аналітичні розрахунки виконано правильно з відповідними поясненнями й оцінкою результатів визначення вартості підприємства.

Студент/ка може точно відповісти на всі запитання одногрупників щодо даної теми; ділиться думками з іншими учасниками групи; говорить чітко впродовж 95-100% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії, використовує нові слова для більшості слухачів; уважно слухає одногрупників, детально відповідає на всі питання форми оцінювання і завжди дає оцінки на основі презентації, а не інших факторів;

24 - 29 бали – студент/ка демонструє розуміння теми дослідження, але є незначні арифметичні помилки в аналітичних розрахунках, або у відповідних поясненнях й оцінках результатів визначення вартості підприємства.

Студент/ка відповідає на більшість запитань одnogrupників щодо даної теми; говорить зрозуміло впродовж 80-90% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії; слухає одnogrupників, відповідає майже всі питання форми оцінювання та інколи дає оцінки на основі презентації, а не інших факторів;

14 – 23 балів - студент/ка демонструє розуміння теми, але є деякі методичні помилки в аналітичних розрахунках, або у відповідних поясненнях й оцінках результатів визначення вартості підприємства.

Студент/ка відповідає на деякі запитання одnogrupників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одnogrupників, інколи ставить уточнюючі питання;

3 - 13 балів – студент/ка не демонструє розуміння теми дослідження. Допущено грубі методичні помилки в аналітичних розрахунках.

Студент/ка не відповідає на деякі запитання одnogrupників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одnogrupників, уточнюючі питання не ставить;

0 -2 бали - студент/ка демонструє нерозуміння теми. Відсутні аналітичні розрахунки.

Не відповідає на жодні запитання одnogrupників щодо даної теми; говорить не зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує терміни, використовує слова помилково; слухає одnogrupників, уточнюючі питання не ставить.

6.3.3. Критерії оцінювання *письмової контрольної роботи*:

I контрольна робота максимально оцінюється у 22 бали;

II контрольна робота максимально оцінюється у 26 балів.

За контрольну роботу:

22-26 бали – результат обчислень правильний, аналітичні розрахунки фінансових показників виконано вірно, у логічній послідовності відповідно до чинних методик; розрахунки супроводжуються необхідними поясненнями; зроблено власний обґрунтований висновок за результатами розрахунків; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

17-21 балів – аналітичні розрахунки фінансових показників виконано в цілому вірно у логічній послідовності відповідно до чинних методик, але мають місце незначні арифметичні помилки; розрахунки супроводжуються достатніми поясненнями; зроблено власний обґрунтований висновок за результатами розрахунків; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

11-16 балів – аналітичні розрахунки фінансових показників виконано з

методичними помилками та порушеннями логічної послідовності виконання; розрахунки не супроводжуються достатніми поясненнями; висновок за результатами розрахунків не достатньо обґрунтований; є помилки в граматиці та/або орфографії;

5-10 бали - аналітичні розрахунки фінансових показників виконано з грубими методичними і арифметичними помилками, порушеннями логічної послідовності виконання; відсутні пояснення до розрахунків; відсутній висновок за результатами розрахунків, є суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

1-4 бали – аналітичні розрахунки фінансових показників відсутні

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Управління витратами».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквиумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси.

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції та практичні заняття (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та приймають участь у конференціях, конкурсах тощо, можуть отримати додатково 5 балів до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети, що розміщено на сайті кафедри маркетингу: <https://eaf.nmu.org.ua> та у Microsoft Forms Office 365, які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Управління витратами».

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- метод евристичних питань;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);

- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на практичних заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
 - кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
 - метод сценаріїв;
 - метод мозкового штурму;
 - метод евристичних питань;
 - метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
 - робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо);
 - інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
 - дослідницький метод;
 - пошуковий метод.
- Самостійна робота супроводжується опитуванням та підготовкою презентацій.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Ахновська І., Болгов В. Управління витратами: навчальний посібник / І. О. Ахновська, В. Є. Болгов. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020.- 156 с.
2. Біла О. Г. Управління витратами підприємства: теорія та практика: монографія / О. Г. Біла, І. Л. Боднарюк, Т. В. Мединська. – Львів: Видво ЛКА, 2012. – 200 с.
4. Великий Ю.М. Управління витратами підприємства: Монографія. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2016. 192 с.
3. Данилко В.К. Управління витратами : навч. посібник / В. К. Данилко, О. М. Кушніренко, К. С. Марченко. – К. : Каравела, 2012. – 216 с.
4. Іванюта П.В. Управління ресурсами і витратами: навч. посібник / П. В. Іванюта, О. П. Лугівська; за ред. С. М. Іванюти. – 2-ге вид. – К. : ЦУЛ, 2011. – 320 с.
5. Кузьмін О.Є. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, У. І. Когут. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 244 с.

Додаткова література:

1. Грещак М. Г. Управління витратами: навч.-метод. Посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ. 2017.- 131 с.
2. Давидович І. Є. Управління витратами: навч. посіб. Т.: Економічна думка. 2017. -228 с.
3. Панасюк В. М. Витрати виробництва: навч. посіб. Т.: Астон. 2015.- 288 с.
4. Рижикова Н. І. Управління витратами: навч. посібник/Н.І.Рижикова, О.В. Накісько.- Харків: ХНТУСГ, 2018. -198 с.
5. Череп А. В. Управління витратами суб'єктів господарювання: навч. посіб. Х.: ВД «ІНЖЕК». 2018.- 360 с.
- 6.Штефан Н. М., Михайліченко В. С. Математичні методи і моделі в управлінні прибутком підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9280>

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua> Офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.mon.gov.ua> Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
3. www.irbis-nbuv.gov.ua Наукова періодика України. Бібліотека ім. В. Вернадського